

ADIĞABZE

5. SINIFLAR İÇİN ÇERKESÇE EĞİTİM ARACI (DOĞU DİYALEKTİ)

HAZIRLAYANLAR

Sabiha Dođ	İngilizce Öğretmeni
Mucella Kılıç	Sınıf Öğretmeni
Nazike Tarı	Sınıf Öğretmen
Ebru Öz	Sınıf Öğretmeni
Ahmet Cevat Benk	Sınıf Öğretmeni

DEVLET KİTAPLARI
BİRİNCİ BASKI

....., 2019

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI: 6603
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ.....: 931

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Bu Eğitim Aracı T.C Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 27.02.2015 tarih ve 18 No'lu kararı ile kabul edilen Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Yaşayan Diller ve Lehçeler Dersi Latin Alfabesine Göre Hazırlanan Adigece; 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar Öğretim Programı'na göre hazırlanmıştır.

Danışman
İbrahim ABAZE

Seslendirenler
Süheyla AYHAN
Ahmet Cevat BENK

Resim - Grafik - Tasarım
SARAY Medya
Mehti DEMİR

BU EĞİTİM ARACI KONYA ADIGE DİL DERNEĞİ TARAFINDAN HAZIRLANMIŞTIR

ISBN 978-975-11-4761-5

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 25.06.2018 gün ve 12254648 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün gün ve sayılı yazısı ile birinci defa adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusum, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsan da Huda,
Etmesin tek vatanından beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım:
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

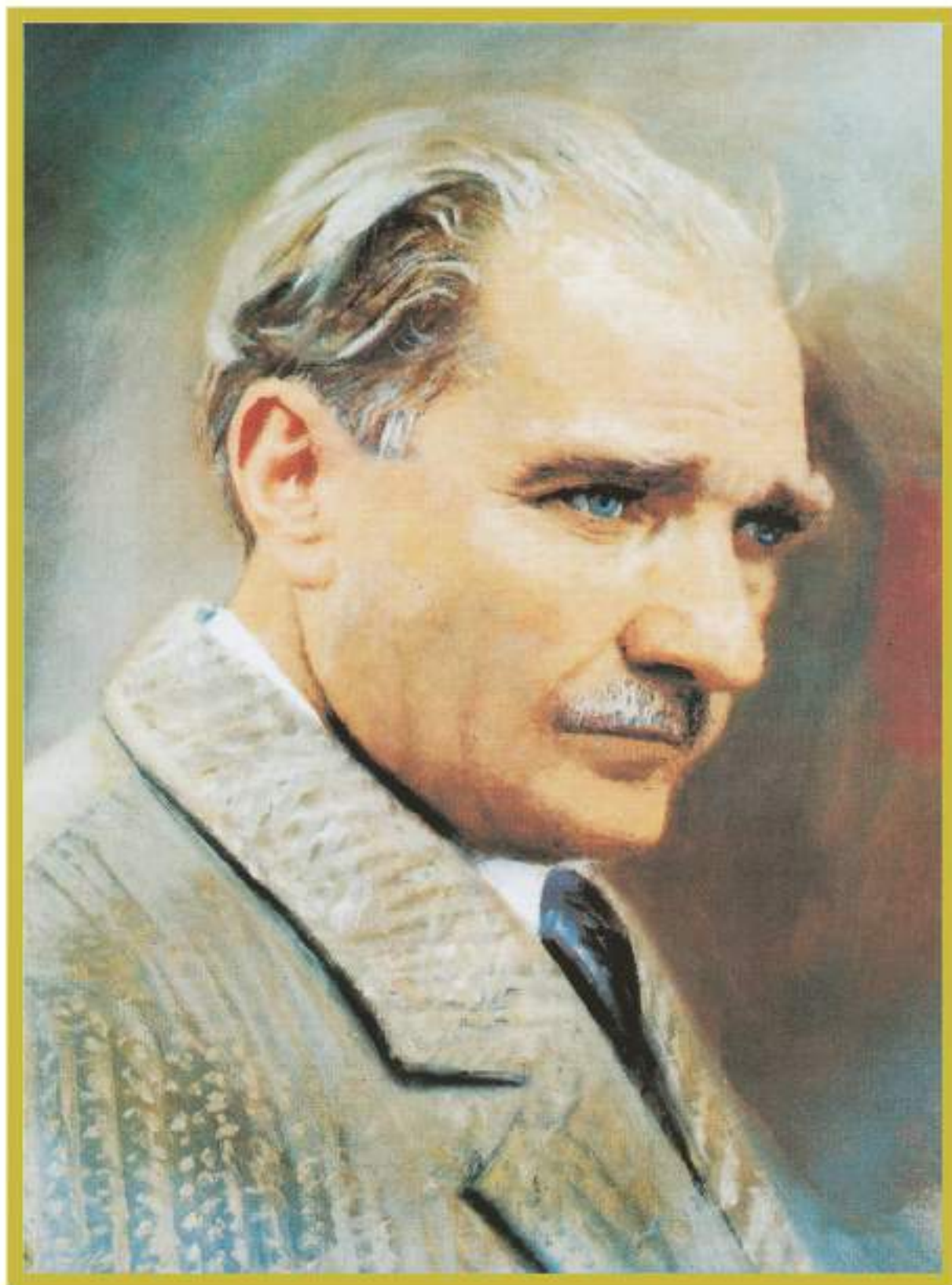
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

DETXER

Bjiğexer	8-10
Xeziğeguazexer	11
Guapec'e zeuş'en	12-13
Guapec'e zeuş'enim tewuxuawe lejiğexer	14
Zeğexun	16
Kışalxua maxuer ğelepən	17-18
Atatürkumre yi wunağuemre	19
Atatürkum yi wunağuem tewuxuawe lejiğexer	20
Di wunağuer	21-22
Di wunağuem tewuxuawe lejiğexer	25
Yeğebleğenim tewuxuawe lejiğexer	26
Kışalxua maxuem tewuxuawe lejiğexer	27
Yi nibjır.....	28
Nibjim tewuxuawe lejiğexer	29
Fexer	31-34
Bjiğexer	35-36
Hapşıpxemre ya şexemre	37
Hapşıpxem bjiğece zeğexueden	38-40
Psewuşhaxer	41-44
Psewuşhaxer ğesen	45
Wem yi şitiçer	46-48
Leh'enexer	-51
Kuapexer	52

Mevcut Türk Alfabesine 16 Sessiz ve 1 sesli harf eklenerek Fonetik dođu Adığe Alfabesi oluşturulmuştur. Bu harflerin seşiminde Türk Alfabesindeki temel harflere bağıl olarak diyakritik harfler kullanılmıştır. (A-B-C-Ć-Ç-D-E-É-F-F-G-G-Ğ-H-H-I-J-J-K-K-L-L-M-N-O-Ö-P-P-Q-R-S-Ş-Ş-Ş-Ş-T-T-U-Ü-V-W-Y-Z-Ž).

WUVIAPE (`)

Adıđabzem xet psale guerxer zexuede txeřk txaxem yajiaćer zexuařhaxueř. Wuviape řiper accent gravewe (`) psaler dimuwnikow zı psalew dotx.

Zıxet psalemi zı oktaw nıkue xuediz dızetewıvıaw dikoće.

Dilimizde bazı kelimeler aynı harfleri ićerdiđi halde heceler yarım oktav kadar duraksanarak okunmaktadır . Kesme işareti ile kelimeyi bölmeden, bütünlük korunur kesmenin geldiği hecede yarım oktav kadar durulur, varsa sağındaki heceye devam edilir.

Kesme işareti olarak accent grave (`) kullanılmıştır. Kelime örneklere aşağıda verilmiştir.

sevgili	kařen	kař`en	bilmek
bey	pşi	pşi`ı	on

Yedaueyi kijiej

ZEUŠ'E

sihat 06:00

Nart : - Wi pšedcij f i wufu' Cankat
Cankat : - Weri wi pšedcij f i wufu'

sihat 15:00

Nart : - Wi maxue f i wufu'
Cankat : - Wi maxue f i wufu' Nart

sihat 18:00

Nart : - Wi pšihašha f i wufu' Cankat
Cankat : - Weri wi pšihašha f i wufu' Nart

sihat 22:00

Janset : - Nexulef wikić Cankat
Cankat : - Weri nexulef wikić nane

Yedaueyi kijiej

Cankat : - Wupsew kane nane
Janset : - Ĝuegu maxue

ZEGURIUE

Nikuexer Yiriĝekuj...

Cankat : -
Janset : - Ĝuegu maxue

- Wup ne
- Ĝu ma

Cankat : - Wuzinşew Nart
Nart : - Cankat

 Zepşeleniğexem yeceyi, ş`ıpe neşxer txij.

 Nikuexer Yiriğekuj

-Wi maxue f`ı wuhu`
-..... kane

-Ğuegu maxue
-.....

-Wuzinşew
-.....

Zepseleniğexem yeceyi neşxer yiriğekuj

Nart : - Wi maxue f'ı wuhu'. Se sişer Nartş..

Jankat : wi Se Jankatş.
.....wi şer

Nefin :f'ı Se sişeri

Nefin : si.....huaş.

Nart :z

*Zepseleniğexem yeceyi,
ş`ipe neşxer txij...*

ŞHATXİL	
	Yişer : Nart
	Yi wuneşer : Tuğ
	Yi nıbjır : 12
	Yi İepkır : Adıge
	Yi xeşaper: Natırbiy Hable / Konya

Wi maxue
f`ı wuħu`.
Se sişer Nartş.

Bérslan : Wi maxue f`ı wuħu`. Se sişer Bérslanş. We wişer sit ?

Sinemis : Wi maxue f`ı wuħu`. Se sişeri Sinemisş.

Bérslan : Siguape huaş.

Sinemis : Seri siguape huaş.

Bérslan : Wupsew Sinemis, wuzepeş ?

Sinemis : Wupsew Bérslan sıfş. Wuzepeş ?

Bérslan : Wupsew Sinemis, seri sıfş.

Yedaueyi kijiej.

Kısxueğegu` . Sımış'ew huáš
Hunş. Yağecinkim. Zıxuesak.

Se futbol ceugunır
fiwe sołağu.

- Wukizerıquam şhaçe fış'e pxuzoş'ır
- Jısha maxue wuhu` si yeğecaque

Yedaueyi kijiej.

-Wukışaıxua maxuem
şhaçe sinohuehu'.

Mır si tiğeş

-Wupsew.

Wukizerıquám şhaçe

Noberey maxuer
daxedideş.

- Kışxueğegu' . Sikeguvaş. Sikiş'iha ħunu ?

- ħunş. Kış'iha

Wunağue

Yedaueyi kijiej

Atatürk im yi wunağuer

Mir Atatürk ş

Mir Atatürk um yi wuneş

Zübeyde Hanım
Atatürk yaneş

Ali Rıza Bey
Atatürk yadeş

Makbule Hanım
Atatürk yi şıpkhuş

Yewupş / Jewap yet

Mir xet ?
Mir Atatürk ş

Wupşexem jewap yet

Atatürk yanem yişer sit ?

Atatürk yadem yişer sit ?

Makbule hanımır xet ?

Makbule r Atatürk im yane hame yi şıpkhu ?

Yedaueyi kijiej

Se si šer Nefinš. Mir se si wunağueš.

Si aneşxuem yi šer Žazeš
 Si adem yi šer Lawš.
 Si anem yi šer Nisetassš.
 Si şıphum yi šer Simaraš.
 Si delxum yi šer Nerisš.
 Si adekueş yi šer ...
 Si adeşıphum yi šer ...
 Si aneşim yi šer ...
 Si aneşıphum yi šer
 Si kuerıxum yi šer
 Si phurıxum yi šer

Yedaueyi kijiej

Si adej
Dadej

Si anej
Nanej

Si ade
Dı

Si ane
Nı

Siş
Sikueş

Si şıphu'
Şıphu'

Dış

Nışıphu'

Nış

Dışıphu'

Wi adeşıphum yi şer sıt ?
Si adeşıphum yi şer

Wi adeşhueşxuem yi şer sıt ?
Si adeşhueşxuem yi şer

Wi aneşıphum yi şer sıt ?
Si aneşıphum yi şer

Kuerıxu

Phunıxu

Yewupş / Jewap yet

Mir xet ?

Mir si aneş.

Ár xet ?

Ár Nart yi adeş.

Mor xet ?

Ár Nart yi aneş.

Ár si kúeş.

Mixer xet ?

Wi wunağuer kípítxej

Si aneşxuem yi šer _____

Si adeşxuem yi šer _____

Si şıpúm yi šer _____

Si anem yi šer _____

Si adem yi šer _____

Yewupş / Jewap yet

Xetxe waşış?

We xetxem waşış?

Se Wejxem saşış.

Wej Ebru

Se saşış.

Miqued Bérslan

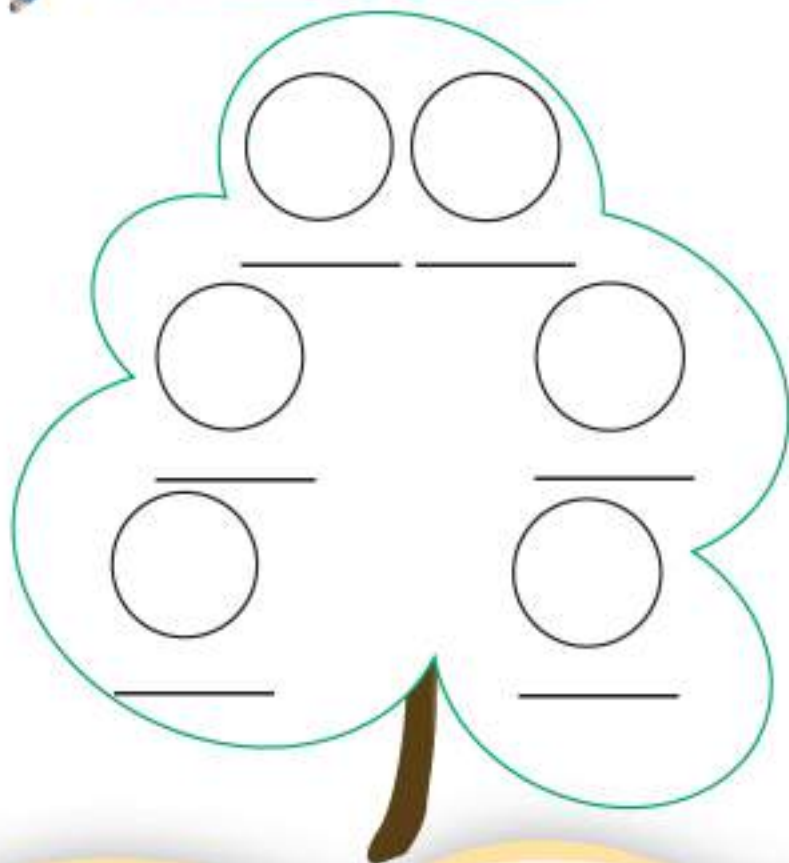

Se

Tuğ Sabiha

Wi wunağue diğëşixu

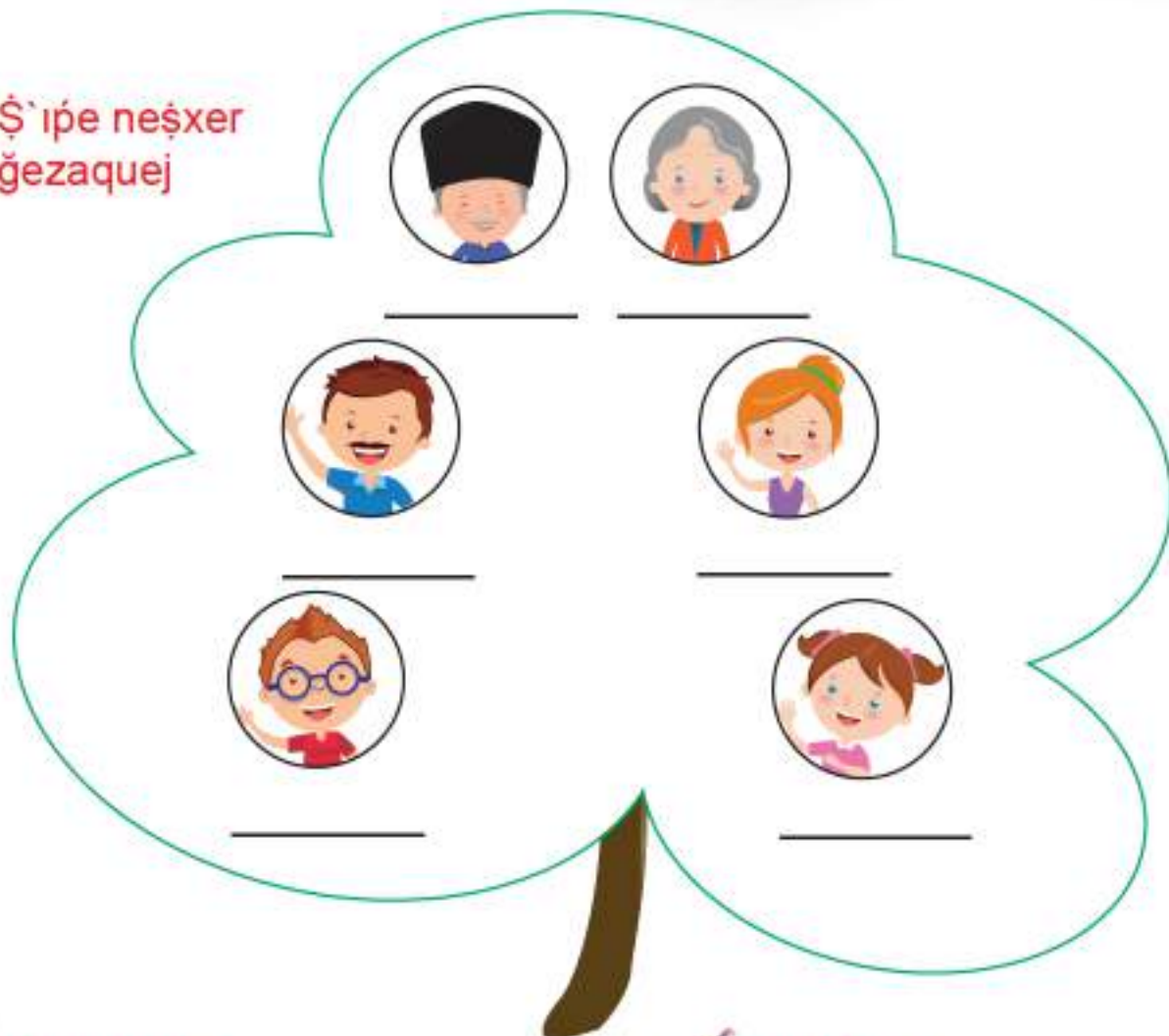
SI WUNAĞUE

Se si şer

Si adeşxuem yi şer

Ş`ipe neşxer
ğezaquej

Zeğezaxue

iaeds = _____

iaens = _____

sişxueapde = _____

hıpsişu` = _____

kueşsi = _____

sişxueane = _____

Zeğëğuse

Nart yi ane

Nart yi ade

Nart yi şıphu`

YEĞEBLAĞE TXIĞE

Janset: - Nart lape maxueku' maxuem yi pşahaşham sihat 20.00 dıdeyce tukanım geşeğuen zeuşe yizoğequedir. Fikeblağeme siguapeş.

Nart : -Wutheju wupsew Janset.

Janset: -Ayde. Weriy wukıtxetme siguape hunş.

Yedaueyi kijaj

Janset : Kéblağ Nart.
Wupsew.
Wukizeriquám şhaçe.

Nart : Wupsew Janset.
Wukişaxuá maxuem şhaçe
sinohuehur.
Mir si tiğş

Şaphem yeplı neşxer yiz ş'ı

Féhus Nartwu şit ?

.....Janset we?

Wupsew Nart. Seri

Yedaueyi kijraj

Abrek: Se yilesibgu` sinibjş.

We winibjır yiles dapşe Ayde ?

Ayde: Seri yilesiyi` sinibjş

Zepsele niğexem yeceyi, ş`ıpe neşxer txij

Şamil 10

We wi nıbjır yiles dapşe ?

Şamil : Se yilesipş`ı si nıbjş.

Şamil im yi nıbjır pş`ış.

Seteney 8

Seteney : Se yilesiyi` si nıbjş

Seteney im yi nıbjır

Perit 6

Perit : Se yilesixı` si nıbjş

Perit im

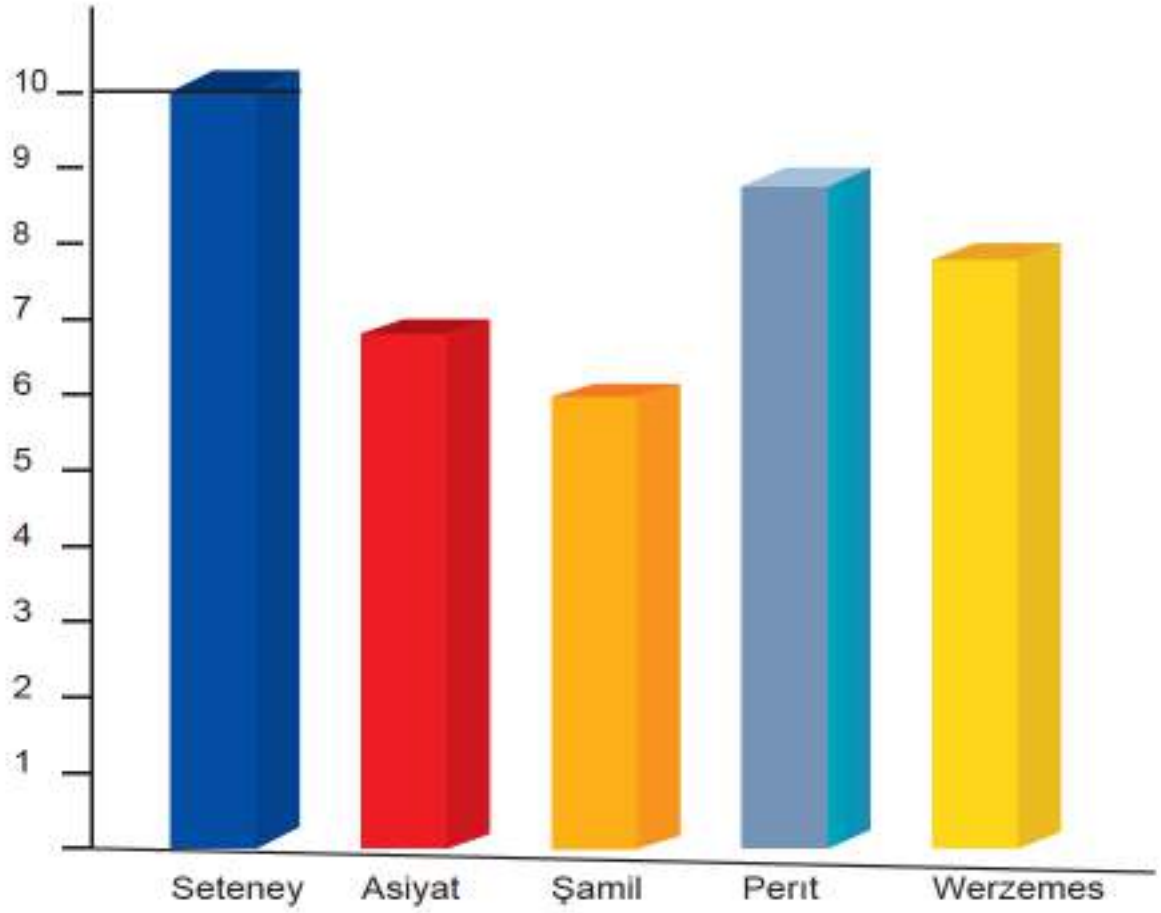

Gupset 5

Sinemis : Se yilesitxu` si nıbjş

.....

Şaphem yeplı neşxer yiz ş`ı

Seteney yi nıbjır pş`ış

Asiyat ım

Şamil ım

Perit ım

Werzemez ım

Yedaueyi kijiej

Mıbı yıfer sıt

Xuj

Ğuej

Şepı

Şhuánte

Ƒıše

Wuzıfe

Plıj

Haplı

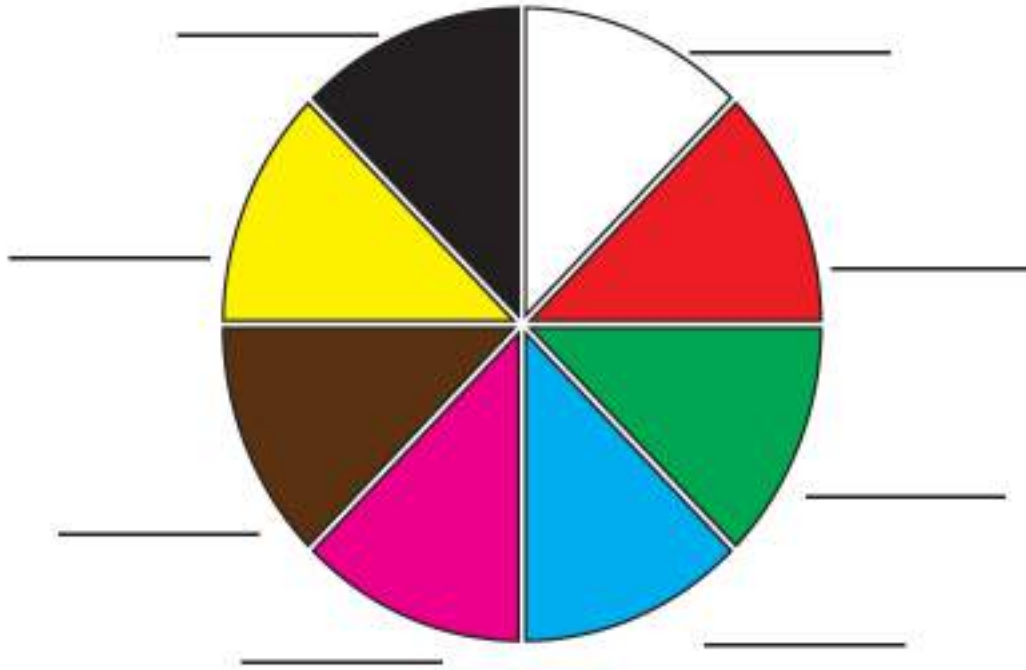

Yejafe

More

Şaphem yeplı neşxer yız ş`ı

Yedaueyi kijiej

Si adeşxuem yi piar fişeş
Janseriy yi vakexer plijş
Janset im yi caner şepiş
Jankat yi ğuenşecir wużifeş

Wupşexem jewap yet

Janset im yi caner plij ?

- Hawe, Janset im yi caner şepiş

Si adeşxuem yi pi`ar wużife ?

- Hawe, abı yi pi`ar fişeş

Neşxer yiriğekuj

Jankat yi ğuenşecim yi fer sit ?

.....

Janseriy ?

..... plij

Zaxuem nağısha teğawe

Ėiše

Xuĵ

Şepí

Wużife

Xuĵ

Ėueĵ

Ėiše

Píĵ

Txıpkexer zeğezaxue

ĞALE

Si adeşxuem yi pi`ar fişeş
Janseriy yi vakexer plijş
Janset yi caner şepiş
Jankat yi ğuenşecir wuzifeş

Yedaueyi kijiej

BJIĞEXER

1

zi

2

tu

3

şı

4

pí`ı

5

txu

6

xi

7

bli

8

yi

9

bğu

10

pş`ı
(zić)

11

pş`ıquzi`
(zićzi)

12

pş`ıqu`tu`
(zićtu`)

13

pş`ıquşı`
(zićşı`)

14

pş`ıqupí`ı
(zićpí`ı)

15

pş`ıqu`txu`
(zićtxu`)

16

pş`ıquxi`
(zićxi`)

17

pş`ıqu`bli`
(zićbli)

18

pş`ıquyi`
(zićyi`)

19

pş`ıqu`bğu`
(zićbğu)

20

toş
(tuş)

 Weriy txi

şı

 Zeğeğuse

3

ziriy

1

zi

0

tu

6

şı

9

pı`ı

2

txu

5

xi

4

blı

10

yi

7

bğu

8

pş`ı

Yedaueyi kijiej

Mir sit ?

Mierise

Hagu

Cedu

Maje

Ced

Bzu

Şı

Peritx

Nartixu

Bjin

Kuj

Sane

Yewupş / Jewap yet

Mir sit ?
Ár mieriseş.

Mir sit ?
Ár majeş.

Mir sit ?
Ár haguş.

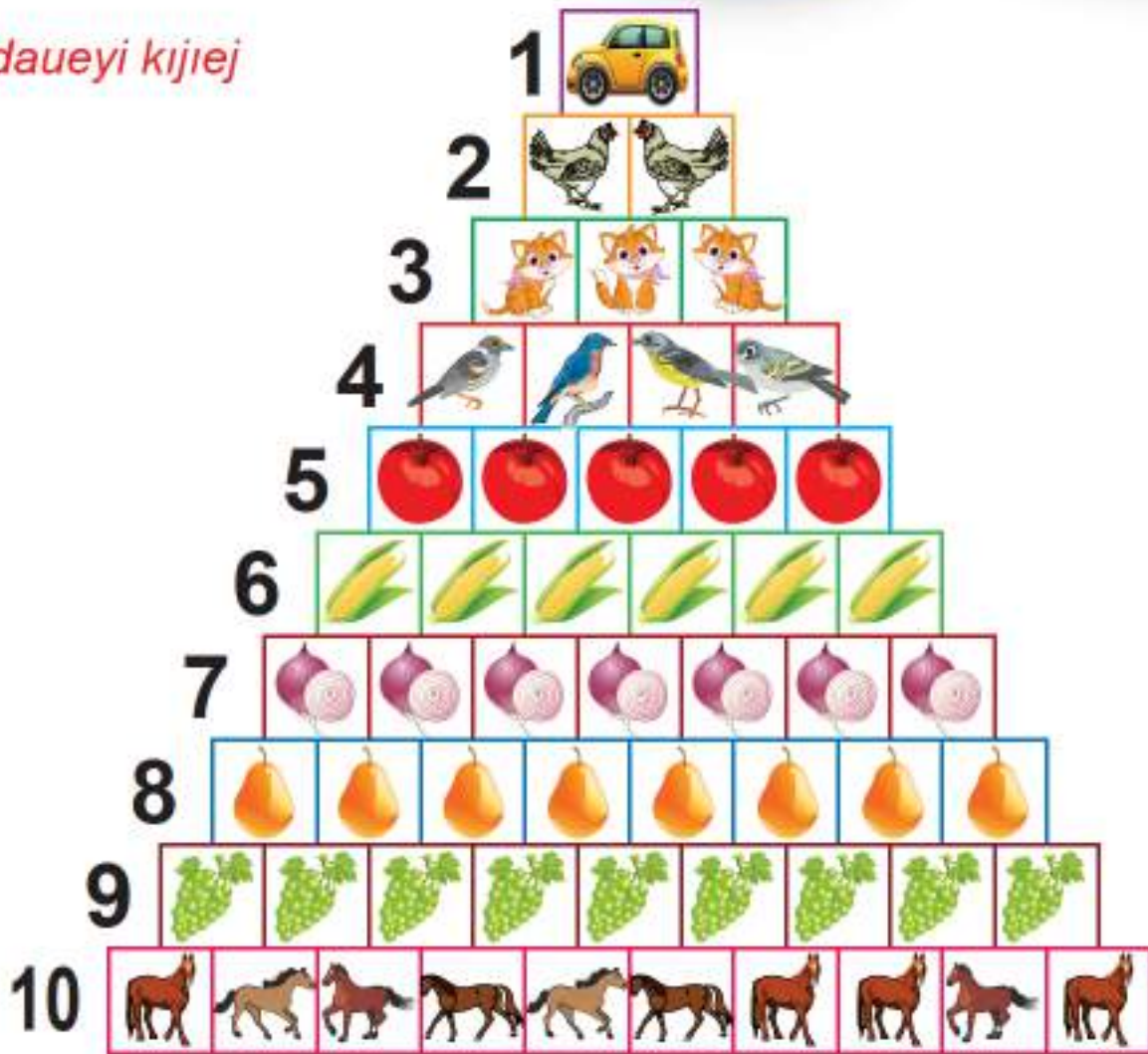

Mir sit ?

Mir sit ?

Yedaueyi kijiej

Ş`iþe neşxer ğezaque

Ş`ipe neşxer ğezaque

Mierisişi`

Yewupş / Jewap yet

Ced dapşe şier ?

Cediş şieş

Maje dapşe şier ?

Majiş şieş

Zeğëğuse

Diagram illustrating the decomposition of numbers 5, 10, 12, 17, and 8 into their constituent parts:

- 5 is composed of **pş`i** and **txu**.
- 10 is composed of **pş`i** and **qutu`**.
- 12 is composed of **pş`i** and **txu**.
- 17 is composed of **pş`i** and **qutu`**.
- 8 is composed of **pş`i** and **qutu`**.
- 8 is also composed of **yi** and **qutu`**.

Bjiğexer

1

zi

Zi mierise

2

tu

Mierisitu`

3

şı

Mierisiş`

4

pı`i

Mierisipı`

5

txu

Mierisitxu`

Cedu dapşe şier ?

Peritx dapşe şier ?

Miarise
dapşe şier ?

PSEWUŞHAXER

PSEWUŞHAXER

Cedjey

Adake

Ced

Şı

Şıd

Jem

Cedu

Mel

Şıne

Ha

Babiş

Bzu

Yedaueyi kijiej

Bzu

Bzuxer

Şı

Şıxer

Mel

Melxer

Cedu

Ceduxer

Adake

Adakexer

Jem

Jemxer

Zexuedew zećeliğakue

Şı

Cedjey

Ced

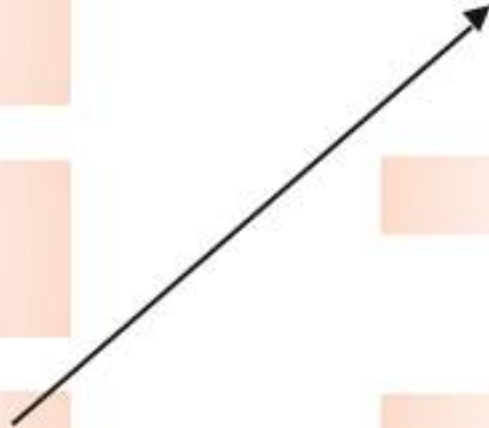
Jem

Cedu

Ha

Bzu

Şıd

Ş`ipe neşxer ğezaque

*Şı dapşe şier ?

*Jem dapşe şier ?

*Mel dapşe şier ?

*Ced dapşe şier ?

*Bzu İatexer sit xuediz ħure?

Yedaueyi kijiej

WAFEM YI ŞITICER

Dığepsş

Pşe téş

Pşagueş

Weşxirileş

Wes kuos

Japşeş

30°
Xuabe

-15°
Şia

Berslan : -Yerstem Miyekuape wafer sit xuede ?
Yerstem: -Wes kuos şieş.

Berslan: -Nobe Konya m wafer sit xuede.?
Cankat: -Pşagueş

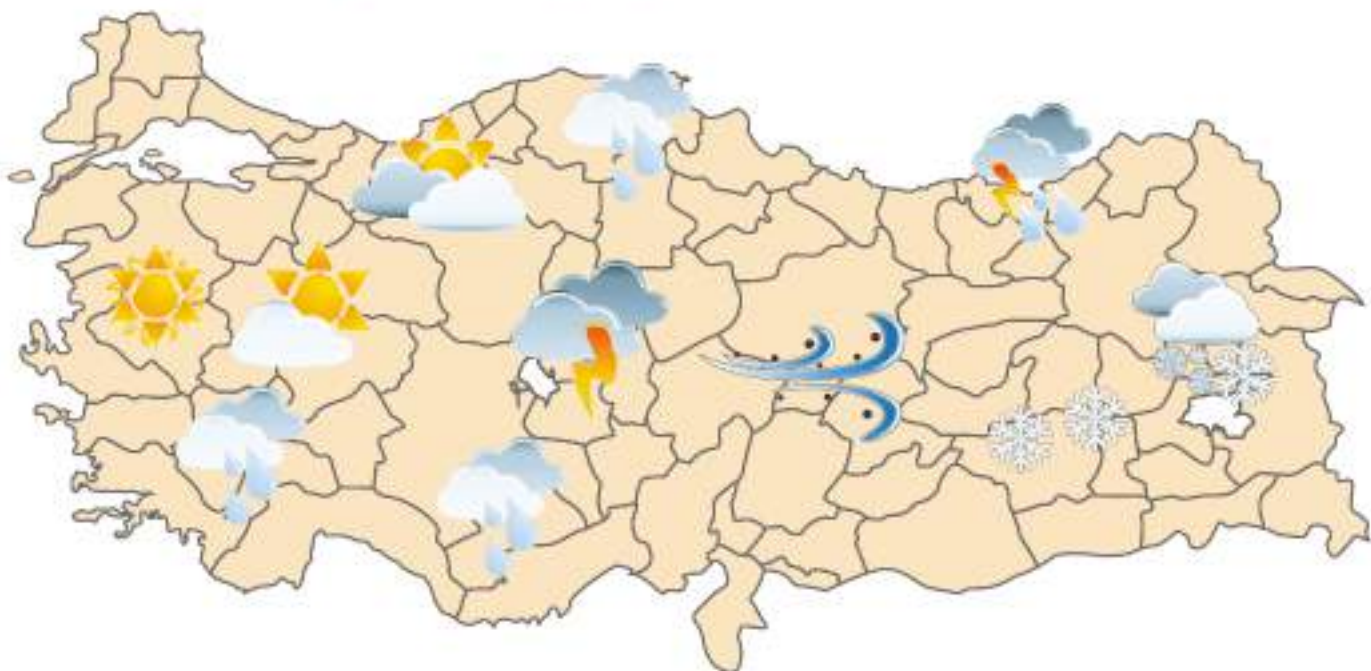

Berslan : -Nobe Meksiko m wafer sit xuede ?
Gufit : -Nobe Meksiko r dığepsş

Berslan : -Janset Paris im pşague téi ?
Janset : -Hawe Berslan. Pşague tékim,
japşeş.

Şaphem yepî neşxer yiz ş`ı

Berslan : -Nobe Yıstambıl wafer sıt xuede ?

Gufit : -Pşe télş.

Berslan : -Nobe Ankara m wafer sıt xuede ?

Yerstem : -Wes kuos, şıeş.

Berslan : -Nobe Trabzon wafer sıt xuede ?

Cankat : -Weşx kuoşx.

Berslan : -Miyekuape pşague tél ?

Tuğbek : -Hawe pşague télkım, japşeş.

Nobe Konya m wafer sıt xuede ?

.....

Nobe Nalçık ım wafer sıt xuede ?

.....

Zaxuer kixexhehuć

- Diğepsş
- Weşxirile
- Wes kuos

- Japşe
- Pşe tél
- Diğepsş

- Weşxirile
- Wes kuos
- Pşağoeş

Zexuedew zećeliğakue

- Diğepsş
- Weşxirile
- Wes kuos
- Japşe

Psaler kağuet

xieerWşil =

iğpDşe =

pJşea =

eWs ukos =

Yedaueyi kijiej

Sihatxer

Sihat 00.00
Sihat 12.00

Sihat 01.00
Sihat 13.00

Sihat 02.00
Sihat 14.00

Sihat 03.00
Sihat 15.00

Sihat 04.00
Sihat 16.00

Sihat 05.00
Sihat 17.00

Sihat 06.00
Sihat 18.00

Sihat 07.00
Sihat 19.00

Sihat 08.00
Sihat 20.00

Sihat 09.00
Sihat 21.00

Sihat 10.00
Sihat 22.00

Sihat 11.00
Sihat 23.00

Neşxer yiriğekuj...

06:00 f'ı wuħu`

14:00 f'ı wuħu`

23:00f'ı wuħu`

18:00 f'ı wuħu`

Sihat: -Wi pşedciĵ f'ı wuħu`

Sihat: -Wi maxue f'ı wuħu`

Sihat: -Wi pşihaşha f'ı wuħu`

Sihat: -Nexuıef wuĳiç

Sihat 15:00

Zexuedew zeçeliğakue

12:30

wi pşedciĵ f'ı wuħu`

08:00

nexuıef wuĳiç

22:00

wi pşihaşha f'ı wuħu`

19:00

wi maxue f'ı wuħu`

Yedaueyi kijiej

Sihatir dapşe ?
Sihatir pşi`ş.

10:00

Ayde : - Sihatir 20 huaş.
Wi jeş fıwe.

Berslan : - Weri wi jeş fıwe

Berslan : - Sihat blim sikeğewuş hınke ?

Ayde : - Hınş sihat blim wukeğewuşınş.

Jankat : - Janserey sihatir dapşe hua ?

Janserey : - Sihatir bliş. Diğır kıkueçaş.

Berslan : - Sihatir pşi`qupl`ı hua ?

Ayde : - Hawe sihatir pşi`qu`uş. Şecağueş.

Zeğëğuse...

Sihat 06:00

Sihat bli

Sihat 03.00

Sihat bğu

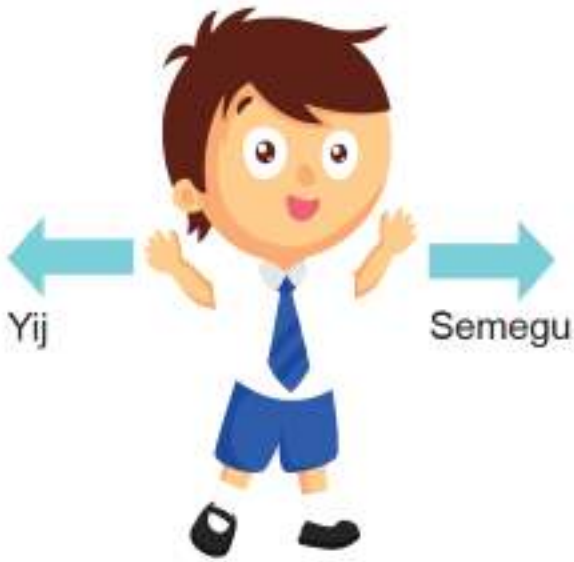
Sihat 01.00

Yedaueyi kijiej

şib

gupe

Yij

Semegu

Dıĝemihue

Dıĝekuehape

Dıĝekuecipe

Dıĝape

Plenape

Semegumce ĝaze

Yijimce ĝaze

Wukawvia hunukim

Ĝuegu žanthue

Ĝuegum şolaje

Łakueriĝaje ĝuegu

Yijrabĝumce
ĝuegu kixohar

Wizdemihafin